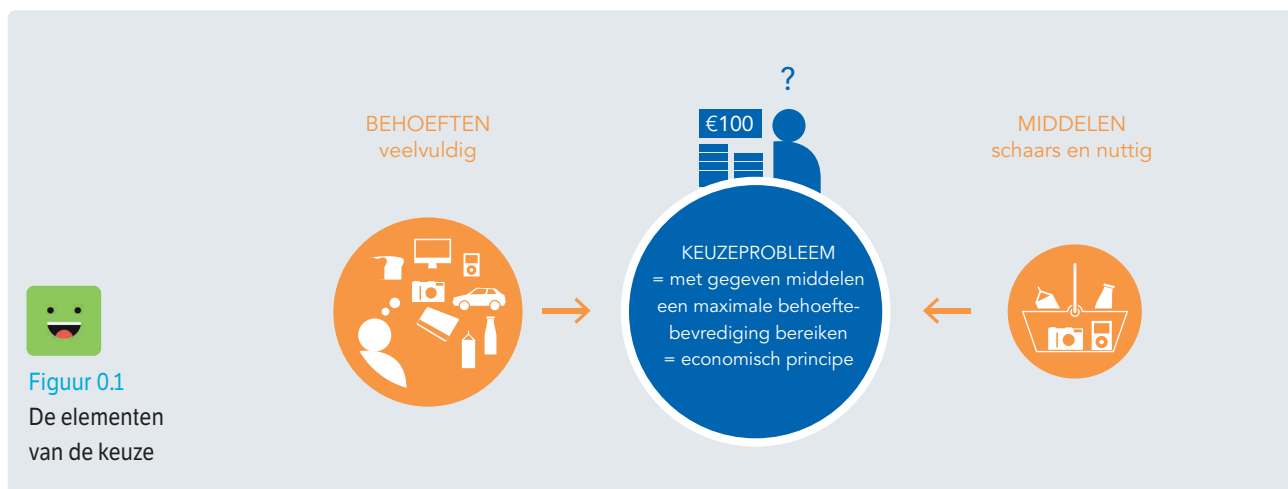

0.1 Het doel van de economische wetenschap

Je hebt de beslissing genomen om verder te studeren. Economisch gezien is dit niet zonder betekenis. Studeren brengt nogal wat uitgaven mee (inschrijvingsgeld, boeken, verplaatsingskosten, kot). Je ouders gaan misschien nog een paar jaartjes met twee uit werken, of zul je een centje bijverdienen in het studentenrestaurant? Vergeet echter niet dat de overheid een groot deel van je studiekosten voor haar rekening neemt. Hoe zul je de opgedane kennis ten dienste stellen van de gemeenschap?

Bij bijna alle menselijke handelingen komt een economisch gezichtspunt om de hoek kijken. Het economisch aspect van het handelen bestaat in het kiezen. Welke zijn de elementen van deze keuze?

0.1.1 Behoeft

Behoeft

Een behoefte is het aanvoelen van een tekort en het streven om dit tekort te bevredigen (subjectief karakter).

Primaire of levensnoodzakelijke (behoefte)

Immateriële (behoefte)

Collectieve of gemeenschappelijke (behoefte)

Individuele behoeften

De menselijke behoeften zijn talrijk en van allerlei aard. In eerste instantie denken wij daarbij aan de primaire of levensnoodzakelijke behoeften (voeding, kleding en huisvesting). De behoeften zijn trouwens niet steeds van materiële aard. Naarmate een maatschappij zich ontwikkelt, komen meer en meer de behoeften van immateriële aard op de voorgrond (onderwijs, ontspanning, geneeskundige verzorging). Collectieve of gemeenschappelijke behoeften zijn gelijkaardig voor een groot aantal personen en worden normaal door de gemeenschap als geheel bevredigd (onderwijs, wegen, bejaardenzorg, recreatiezones).

Individuele behoeften zijn subjectiever en worden normaal bevredigd dankzij de inspanningen van personen of van hun gezin (voeding, kleding, huisvesting, ontspanning).

0.1.2 Schaarre middelen

De middelen – goederen en diensten – waarover de consument beschikt om zijn talrijke behoeften te bevredigen, zijn maar in beperkte mate beschikbaar. Deze goederen en diensten noemen we daarom economische of schaarse goederen.

Schaars middel

Schaars is echter geen synoniem van zeldzaam. Voedingsmiddelen zijn in onze winkels in overvloed aanwezig. Waarom spreekt de economie dan van schaarse goederen? Indien ze door de winkels gratis ter beschikking werden gesteld, zouden de voorraden vlug uitgeput zijn. Een schaars middel kan men dan ook definiëren als een middel waarvan de verlangde hoeveelheid de beschikbare hoeveelheid zou overtreffen indien het gratis ter beschikking stond.

Hierdoor ontstaat dan ook het waardeverschijnsel (wij moeten er een prijs voor betalen). Schaarheid duidt dus niet op de hoeveelheid goederen en diensten maar op de beperktheid van ons inkomen. Met ons inkomen kunnen we niet tegelijk aan al onze behoeften voldoen.

0.1.3 Nuttigheid en keuzeprobleem

Nut

Uit het voorgaande volgt dat we verplicht zijn te kiezen. Een goed of dienst komt slechts in aanmerking voor de bevrediging van een bepaalde behoefte in de mate dat het voor de mens nuttig is. Goederen en diensten zijn dus nuttig omdat ze behoeften bevredigen. De behoeftebevrediging (nut) die ontstaat bij het eten van bv. mosselen met frieten is niet voor iedereen hetzelfde.

Economisch principe

Een mens die rationeel handelt, moet derhalve volgens de graad van bevrediging of nuttigheid een waardeschaal of voorkeurschema opstellen afhankelijk van zijn subjectief nut, d.i. het economisch principe. De mens tracht met zijn beschikbare middelen zo te kiezen, dat hij volgens zijn schatting een maximale behoeftebevrediging bereikt.

Deze behoeftebevrediging vindt plaats in gezinnen die geld (inkomen) uitgeven aan goederen en diensten. Deze worden geproduceerd door de bedrijven en de overheid, die daarvoor gebruikmaken van productiemiddelen en daarvoor geld betalen aan de gezinnen. Ook bedrijven en overheid moeten kiezen. Een werknemer kan niet gelijktijdig in de landbouw en in de dienstensector werkzaam zijn. Een stuk grond kan men niet gelijktijdig voor wegeaanleg en als natuurgebied gebruiken. De overheid kan niet aan ontwikkelingshulp uitgeven wat ze aan defensie heeft besteed. Steeds moet men kiezen hoe men de beperkte middelen zal gebruiken. Kiezen uit alternatieve mogelijkheden is dus steeds noodzakelijk; gebruikt men de beperkte middelen voor een bepaald goed, dan kan men ze niet meer inzetten bij de productie van een ander goed.

Economie

De economie kunnen we bijgevolg definiëren als de studie van het menselijk streven naar bevrediging van behoeften met behulp van schaarse middelen.

Met vrienden op zoek gaan naar voorwerpen, toverspreuken leren en magische personages tegenkomen. Economisch keuze-probleem of niet?

Toets jezelf ► Waar sta je?

0.2 Welvaart en welzijn

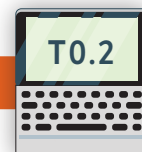
Welvaart

De mate waarin mensen met de beschikbare schaarse middelen in hun behoeften kunnen voorzien, noemt men de welvaart. Als we erin slagen die schaarste te verminderen, zeggen we dat de welvaart is gestegen. Dit betekent niet alleen dat welvaart om veel geld en om veel inkomen gaat, maar ook over bijvoorbeeld vrije tijd, kwaliteit van het leefmilieu, humanisering van de arbeid en opheffing van allerlei vormen van discriminatie. Verwezenlijking van deze wensen betekent meestal dat beslag moet worden gelegd op schaarse middelen.

Welzijn

Welzijn heeft een ruimer karakter. Welzijn is je gevoel van 'welbevinden' en betekent ook bevrediging van verlangens (vriendschap, liefde, gezondheid) die geen beslag leggen op schaarse middelen. Welvaart en welzijn hoeven niet samen te vallen: als je drie keer per jaar op reis kunt gaan, dan beschik je over een hoge mate van welvaart, maar als je veel liever thuis in je tuin je favoriete boek leest, hebben we het over welzijn.

Toets jezelf ► Waar sta je?

0.3 Soorten goederen

Vrije goederen

Niet-schaarse goederen noemt men vrije goederen. Ze zijn in de natuur zo overvloedig aanwezig dat de volledige behoefte aan dergelijke goederen kan worden bevredigd. Het traditionele voorbeeld hiervan is lucht. Nochtans blijkt ook hier dat schaarste een relatief begrip is naargelang van de tijd en de omstandigheden. Maak daarvoor even een wandeling in de binnenstad van bv. Peking.

Economische goederen

In de economische wetenschap gaat het enkel om economische goederen (= schaarse middelen). De term 'goederen' slaat dan zowel op goederen (iets tastbaars, bv. een fiets) als op diensten (niet tastbaar, bv. een bezoekje aan de bioscoop en een hotelovernachting in Londen). De economische goederen kunnen we volgens diverse criteria onderverdelen.

Zo onderscheiden we:

- ▶ **zuiver individuele goederen,**
- ▶ **zuiver collectieve goederen en**
- ▶ **quasicollectieve goederen.**

Zuiver individuele goederen

De meeste goederen waarmee we in aanraking komen, zijn zuiver individuele goederen, zoals een fiets of een pintje. Bij zuiver individuele goederen is er sprake van rivaliteit onder consumenten en de producent kan consumenten uitsluiten van gebruik. Als je een fiets koopt, dan kan iemand anders niet ook nog eens die fiets kopen. De consumptie van de één rivaliseert (= wedijvert) met de consumptie van de ander. Bij deze goederen is het ook mogelijk iemand van consumptie uit te sluiten. Als je een pintje uitdrinkt, kan niemand anders dit pintje nog uitdrinken. Individuele goederen worden geproduceerd door bedrijven. De marktprijs dekt in principe de kosten en maakt bovendien winst mogelijk.

Om toegang te krijgen tot de festivalweide moet je betalen.

Zuiver collectieve goederen

Zuiver collectieve goederen zijn niet-rivaliserend en zijn ook niet-uitsluitbaar. Neem bijvoorbeeld de diensten van brandweer en politie. Van rivaliserende consumptie is geen sprake, omdat de bescherming van de ene persoon de bescherming van de andere persoon niet hindert. Ook uitsluiting van consumptie is niet mogelijk: de brandweer en politie zijn er voor ons allemaal. Het bedrijfsleven neemt niet het risico om zuiver collectieve goederen te produceren. Zolang zuiver collectieve goederen er niet zijn, betaalt men er niet voor. Als ze er wel zijn, hoeft je niet te betalen om er gebruik van te maken. Dit hoeft niet te betekenen dat de overheid deze goederen zelf moet produceren. Omdat zuiver collectieve goederen aan de samenleving als geheel worden geleverd, moet in beginsel wel iedereen aan de kosten daarvan mee betalen via de belastingheffing.

Quasicollectieve goederen

Quasicollectieve goederen komen in principe voor verkoop op de markt in aanmerking (individuele goederen), maar soms worden ze uit sociale (bv. het onderwijs) of praktische (bv. het wegennet) overwegingen door de overheid aangeboden. Bij onderwijs bijvoorbeeld, is sprake van rivalisering: het aantal leerlingen per klas is beperkt. Ook uitsluiting is mogelijk. In privéscholen krijgen alleen diegenen onderwijs die ervoor betalen. Dit is echter maatschappelijk ongewenst. De consumptie van onderwijs heeft een positieve invloed op de welvaart van anderen. Daarom biedt de overheid dit onderwijs meestal tegen een lagere prijs aan dan waartegen het bedrijfsleven dit zou kunnen aanbieden.

Het is soms moeilijk aan te geven of een goed collectief of quasicollectief is. Snelwegen in Frankrijk zijn bv. quasicollectief (men moet een tol betalen, anders wordt men uitgesloten), terwijl die in België over het algemeen (nog) als collectieve goederen zijn aan te merken. Sinds 1 april 2016 bracht de Vlaamse kilometerheffing voor vrachtwagens op onze snelwegen en op een aantal grote gewestwegen daar verandering in.

Economische goederen kunnen we ook onderverdelen in:

- ▶ **consumptiegoederen,**
- ▶ **investeringsgoederen.**

Consumptiegoederen

Consumptiegoederen bevredigen onmiddellijk de behoeften van gezinshuishoudingen. Bepaalde consumptiegoederen kan men slechts éénmaal verbruiken (bv. brood) terwijl men andere goederen daarentegen verschillende malen voor de bevrediging van dezelfde behoefte kan aanwenden (bv. smartphone). In het eerste geval spreken we van verbruiksgoederen (= niet-duurzame consumptiegoederen), in het tweede geval van gebruiksgoederen (= duurzame consumptiegoederen).

Verbruiksgoederen**Gebruiksgoederen****Investeringsgoederen**

Investeringsgoederen dienen om andere goederen – hetzij consumptie-, hetzij investeringsgoederen – te produceren. Deze productie gebeurt door de bedrijfshuishoudingen. De investeringsgoederen kunnen duurzaam of niet-duurzaam zijn. In het eerste geval spreken we van kapitaalgoederen of productiegoederen (bv. gebouwen, machines, vervoermaterieel). De kapitaalgoederen hebben een levensduur van ten minste één jaar.

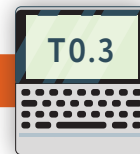
Kapitaalgoederen**Vlottende investeringsgoederen**

In het tweede geval spreken we van vlottende investeringsgoederen (bv. grondstoffen, hulpmaterialen). Ze worden trouwens tijdens het productieproces verwerkt of vernietigd. Volgens conventie worden alle voorraden als vlottende investeringsgoederen beschouwd¹.

1. cf. Macro-economische grootheden, 4.2.1.

Het onderscheid tussen consumptie- en investeringsgoederen is in sommige gevallen moeilijk te maken. Vaak is niet de aard van een goed maar het gebruik ervan bepalend voor het verschil. Zo worden de in de bedrijven gebruikte auto's als kapitaalgoederen beschouwd; in handen van een particulier is een auto een consumptiegoed. Merk wel op dat woonhuizen, scholen, wegen, ziekenhuizen als kapitaalgoederen worden beschouwd: ze dienen eveneens om diensten voort te brengen.

Toets jezelf ► Waar sta je?

0.4 Consumptie en productie

Consumptie

Onder consumptie verstaan we de aanwending van economische goederen voor niet-productieve doeleinden. Het consumeren gaat gepaard met een besteding van het inkomen.

Productie

Onder productie verstaan we het scheppen of toevoegen van waarde (= nuttigheden) aan de economische goederen. Het produceren gaat gepaard met het verwerven van een inkomen.

Productiefactoren

De productie ontstaat door de samenwerking van drie categorieën productiefactoren, nl. natuur, arbeid en kapitaal. Dit zijn dus de middelen die vereist zijn voor de productie.

- ▶ **De natuur** omvat de natuurlijke rijkdommen. Deze productiefactor is belangrijk als leverancier van grondstoffen en van energie. De laatste jaren besteedt men aan deze factor meer aandacht. De nog beschikbare middelen van de natuur moet men zuiniger aanwenden en de milieuverontreiniging moet men dringend terugdringen.
- ▶ **De arbeid** omvat alle mogelijke arbeidsprestaties, zowel van fysieke als van intellectuele aard. In onze moderne samenleving wordt geschoolde arbeid steeds belangrijker. Een bijzondere vorm van intellectuele arbeid is de arbeid die gericht is op het leiden en coördineren van het productieproces: het management. Ook de ondernemerscapaciteit zien we dan niet als een afzonderlijke productiefactor. Het is arbeid gericht op het ondernemen, d.w.z. op het dragen van economische risico's in een bedrijf.
- ▶ **Het kapitaal**² omvat de reële kapitaalgoederen, d.w.z. het geheel van door mensen geproduceerde productiemiddelen (bv. machines, fabrieksgebouwen, infrastructuur van een land). Kenmerkend voor deze kapitaalgoederen is dat ze slechts indirect, dit is langs een omweg, bijdragen tot de uiteindelijke behoeftebevrediging. Vandaar de naam omwegproductie. Daar het kapitaal door de samenwerking van natuur en arbeid (oorspronkelijke of primaire productiefactoren) wordt gevormd, noemt men het de afgeleide (of geproduceerde) productiefactor.

Omwegproductie

Afgeleide productiefactor

2. 'Kapitaal' gebruikt men nog in andere betekenissen (bv. boekhouding).

Toets jezelf ► Waar sta je?

0.5 De methode

Zoals andere wetenschappen gebruikt ook de economische wetenschap zowel de inductieve als de deductieve methode.

Inductieve methode

De inductieve methode vertrekt van een groot aantal feitelijke gegevens (nut beschrijvende statistiek!). Bij voldoende ervaring formuleert men een wetmatigheid die voor alle gevallen principieel van toepassing is. Zo kan men bv. vaststellen dat als de prijs van een smartphone stijgt, de gevraagde hoeveelheid smartphones vermindert en dat wanneer de prijs daalt, de gevraagde hoeveelheid toeneemt. Hieruit kan men afleiden dat er een negatief verband bestaat tussen prijs en gevraagde hoeveelheid.

Deductieve methode

De deductieve methode gaat uit van een algemeen beginsel (bepaalde axioma's) waaruit men nieuwe besluiten afleidt. Als men uitgaat van het algemeen beginsel dat de consumenten streven naar maximale behoeftebevrediging gegeven hun budgetbeperking, kan men hieruit de vraag naar bijvoorbeeld smartphones afleiden. Bij een hogere prijs van smartphones vraagt men minder smartphones. Bij een lagere prijs vraagt men meer smartphones. De beste resultaten bereikt men door een combinatie van de inductieve en de deductieve methode.

Toets jezelf ► Waar sta je?

0.6 De ceteris-paribusclausule

Ceteris-paribusclausule

Aangezien men moeilijk laboratoriumexperimenten kan uitvoeren in de economische wetenschap gebruikt men de zogenaamde ceteris-paribusclausule (= als het overige gelijk is, onder overigens gelijke omstandigheden). D.w.z. men ziet een welbepaald economisch verschijnsel afhankelijk van één variabele, terwijl men alle andere factoren waarvan het economisch verschijnsel afhankelijk is, veronderstelt als constant.

In ons onderzoek naar de samenhang tussen prijs en gevraagde hoeveelheid van smartphones gingen we uit van een aantal veronderstellingen (= ceteris paribus). Zo veronderstellen we dat de koopkracht van de consumenten, de voorkeuren van de consumenten en de prijs van belminuten onveranderd blijven.

0.7 Micro-, meso- en macro-economie

Micro-economie

We spreken van micro-economie als we het gedrag van een individuele huishouding bestuderen of beschrijven. Zo'n huishouding kan een gezinshuishouding zijn, waarin men een inkomen verdient en waarin men dat inkomen gebruikt om te consumeren, te sparen. Het kan ook een afzonderlijke bedrijfshuishouding zijn, waarin men produceert, investeert, enz.

Meso-economie

In de meso-economie bestuderen we bepaalde huishoudingen, bv. een bepaalde bedrijfstak, sector of regio. Dan hebben we het bv. over alle producenten van muesli, of alle bierfabrikanten in België.

Macro-economie

Als we kijken naar alle bedrijven, alle gezinnen en alle overheidshuishoudingen, houden we ons bezig met macro-economie. In de macro-economie worden de economische grootheden voor een heel land bij elkaar opgeteld. Het gaat dan bv. over het nationaal inkomen, de totale consumptie van alle gezinnen, de totale investeringen, enz.

Toets jezelf ► Waar sta je?

Gratis geld voor iedereen
om de economie te redden?

Wat moet je weten

Behoefte	Behoeften kunnen worden ingedeeld in primaire en immateriële, in collectieve en individuele.
Schaars middel	De hoeveelheid goederen en diensten is altijd beperkt ten opzichte van de behoeften. Schaarste dwingt ons te kiezen.
Economisch principe	Met gegeven middelen een maximale behoeftebevrediging bereiken.
Welvaart en welzijn	Welvaart en welzijn hoeven niet samen te vallen.
Goederen	Goederen kunnen worden ingedeeld in vrije en economische goederen. Zuiver individuele, zuiver collectieve en quasicollectieve goederen. Economische goederen kunnen worden ingedeeld in consumptie- en investeringsgoederen.
Productiefactoren	Drie productiefactoren: natuur, arbeid en kapitaal.
Methode	Inductieve en deductieve.
Ceteris-paribus-clausule	Als het overige gelijk is.
Micro-, meso- en macro-economie	Micro: één individuele huishouding. Meso: een bedrijfstak, een regio. Macro: economie van een land.

Wat moet je kunnen

Behoefte

Behoeften op verschillende manieren indelen.

Economisch principe

Beredeneer het moeten kiezen uit alternatieve mogelijkheden als gevolg van schaarste.

Welvaart en welzijn

Uitleggen wat het verschil tussen beide is.

Goederen

In een praktische situatie aangeven of goederen schaars zijn of niet.
Aangeven of een goed een zuiver individueel, zuiver collectief of quasicollectief goed is.
Consumptiegoederen onderscheiden van investeringsgoederen.

Productiefactoren

Uitleggen waarom de productiefactor kapitaal omwegproductie is.

Methode

Kunnen herkennen en verklaren waarom er in een concrete situatie sprake is van toepassing van de inductieve of de deductieve methode.

Micro-, meso- en macro-economie

In een concrete situatie verklaren waarom er sprake is van micro-, meso- of macro-economie.

1 Consumenten

- 1.1 De keuze van de optimale goederencombinatie
- 1.2 De prijsvraagcurve
- 1.3 De elasticiteit van de vraag
- 1.4 Het consumentengedrag in België
- 1.5 Meting van de prijzen, de consumptieprijsindex

1.1 De keuze van de optimale goederencombinatie (= evenwicht van de consument)

Bij de besteding van zijn inkomen wordt de consument geconfronteerd met een bijna onbeperkt aantal goederen en diensten waaruit hij een combinatie moet kiezen.

Vraag is: welke?

De uiteindelijke optimale keuze van de consument wordt bepaald door:

- ▶ **niet-economische factoren:** de voorkeuren of preferenties;
- ▶ **economische factoren:**
 - de prijzen van de goederen en
 - het beschikbaar inkomen (= budget).

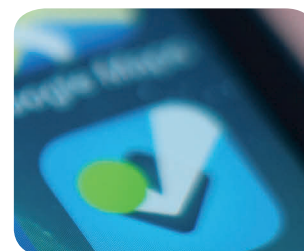
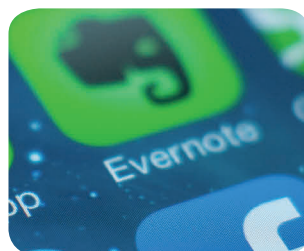
1.1.1 De preferenties

Preferenties van een consument zijn volkomen subjectief en afhankelijk van de eigen individuele voorkeur. Het is niet de taak van de economie een verklaring van de voorkeuren van de consumenten te geven. Voor de economie zijn de preferenties een gegeven. Uit allerlei onderzoeken weten we dat de behoeften van mensen bepaald worden door sociologische en psychologische factoren.

Tot de sociologische factoren behoren alle invloeden die te maken hebben met het feit dat mensen, dus ook consumenten, tot een bepaalde bevolkingsgroep behoren. Hiertoe rekenen we de invloed van:

- ▶ **de gezinssituatie.** Een jong gezin zonder kinderen heeft een heel ander bestedingspatroon dan een jong gezin met kinderen (bv. vakanties, uitgaven aan kleding en voeding). De leeftijd speelt ook een rol. Jonge mensen hebben andere behoeften dan oudere mensen;
- ▶ **de sociale klasse.** Mensen kopen bepaalde consumptiegoederen omdat ze vinden dat die bij hun status, positie of buurt passen (bv. keuze van een smartphone is een populair statussymbool);
- ▶ **de religie.** Denk hierbij aan het soort consumptiegoederen dat mensen kopen (bv. geen varkensvlees);
- ▶ **de woonplaats.** Mensen op het platteland hebben andere consumptiegewoonten dan mensen in de stad. Op het platteland gaan de mensen bijvoorbeeld minder naar de bioscoop;
- ▶ **de nationaliteit.** Er bestaan grote verschillen in zeden en gewoonten. Belgen zijn grote bierdrinkers, Italianen drinken veel wijn.

Jonge mensen hebben andere behoeften dan oudere mensen.

Exclusieve handgemaakte damesschoenen en -tassen.

Bandwagoneffect
Snobeffect

Eerste wet van Gossen
of de wet van het dalend grensnut

Marginale nut of grensnut

Naast de sociologische invloeden onderscheiden we de psychologische invloeden. De psychologie bestudeert de consument als persoon.

Tot de psychologische factoren behoren:

- ▶ **de persoonlijkheid.** Hierbij gaat het om het karakter van de mensen. Een consument kan introvert of extravert zijn, risicozoekend of risicomijdend. Dit heeft allemaal invloed op de preferenties;
- ▶ **de levensstijl.** Hierbij gaat het over de manier waarop mensen hun tijd en geld besteden. Soms doen mensen elkaar na (bv. allemaal een jeans) (= bandwagoneffect). Anderen willen zich weer heel exclusief gedragen (bv. Ferrari-freaks) (= snobeffect);
- ▶ **de attitude.** Mensen leggen een verschillende houding ten aanzien van producten en aanbieders aan de dag. Zo staat B&O voor kwaliteit en exclusieve vormgeving.

Preferenties kunnen uiteraard in de tijd veranderen. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren onder invloed van reclame, seizoenen en het ouder worden.

In zijn streven naar maximale behoeftebevrediging tracht de consument een zo groot mogelijk nut te bereiken. Dit brengt ons bij de ervaringsregel die bekend staat als de eerste wet van Gossen of de wet van het dalend grensnut. Deze wet zegt: naarmate men meer beschikt over een aantal eenheden van een bepaald goed, daalt voor de consument het nut dat de laatste eenheid aan het totale nut toevoegt. In plaats van het nut van de laatst toegevoegde eenheid, spreken we ook wel over het marginale nut of grensnut van een goed. De eerste wet van Gossen zegt m.a.w. dat voor een consument het totale nut van drie ijsjes hoger is dan van twee ijsjes. Maar het extranut dat het derde ijsje aan het totale nut toevoegt, is geringer dan het extranut dat het tweede ijsje gaf. Op deze wet zijn er enkele uitzonderingen. Bv. wanneer een toename van de beschikbare hoeveelheid een stijging van het grensnut veroorzaakt, zoals bij verslaafden en verzamelaars.

Toch kan lang niet alles in het preferentieschema van een consument worden gerealiseerd. Er blijven steeds onvervulde behoeften. De consument is met name beperkt door het feit dat hij de betrokken goederen slechts tegen betaling van een bepaalde prijs kan verkrijgen en door het beschikbare inkomen. Zij beperken de aankoopmogelijkheden van de consument.

Toets jezelf ► Waar sta je?

1.1.2 Budget en prijzen

Het opstellen van de budgetlijn

Gegeven

We gaan voor de eenvoud uit van twee soorten consumptiegoederen, bv. broodjes gezond en pintjes. Een hoeveelheid (= Q) van elk vormt een goederenbundel (= combinatie).

- budget = 300 EUR,
- prijs voor een pintje (= P_{pintje}) = 2,50 EUR,
- prijs van een broodje gezond (= P_{broodje}) = 4 EUR.

Omdat het gehele inkomen steeds opgaat aan broodjes gezond en pintjes kunnen we de budgetlijn tekenen op basis van de volgende budgetvergelijking:

$$P_{\text{pintje}} \cdot Q_{\text{pintje}} + P_{\text{broodje}} \cdot Q_{\text{broodje}} = \text{budget}^1$$

$$2,50 \cdot Q_{\text{pintje}} + 4 \cdot Q_{\text{broodje}} = 300$$

Daar de budgetlijn een rechte is, volstaat het de twee snijpunten te vinden.

- Wordt het budget geheel besteed aan broodjes gezond, dan vinden we voor

$$Q_{\text{pintje}} = 0: 2,50 \cdot 0 + 4 \cdot Q_{\text{broodje}} = 300 \Rightarrow Q_{\text{broodje}} = 300/4 = 75 \text{ (punt A).}$$

- Wordt het budget geheel besteed aan pintjes, dan vinden we voor

$$Q_{\text{broodje}} = 0: 2,50 \cdot Q_{\text{pintje}} + 4 \cdot 0 = 300 \Rightarrow Q_{\text{pintje}} = 300/2,50 = 120 \text{ (punt B).}$$

Budgetlijn

We verbinden de twee punten door een rechte lijn. Deze lijn noemen we de budgetlijn. De budgetlijn = de lijn van alle mogelijkheden = de rechte die de combinaties van twee goederen weergeeft die de consument met een bepaald budget kan aanschaffen, rekening houdend met de prijzen van de goederen. In bv. situatie C worden met het gegeven budget 25 broodjes gezond en 80 pintjes gekocht.

1. Vergelijking van de eerste graad die steeds een rechte geeft.
Algemeen $P_x \cdot Q_x + P_y \cdot Q_y = \text{budget}$.

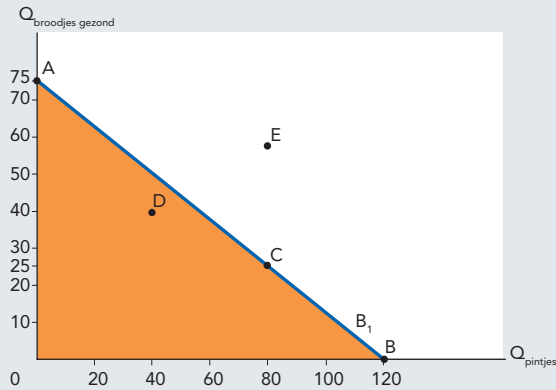
Zijn de combinaties D en E ook mogelijk?

In situatie D worden 40 pintjes aangeschaft en 40 broodjes gezond. Deze situatie behoort tot de mogelijkheden, maar is niet doelmatig bij het budget van 300 EUR. De consument zou zijn inkomen niet volledig besteden (= sparen) en bijgevolg geen maximale

behoeftebevrediging bereiken. Situatie E is niet mogelijk. Het budget is daarvoor te klein (= ontsparen of lenen).

Figuur 1.1
De budgetrestrictie

Gevolgen van inkomensveranderingen

Uitgangssituatie

- budget = 300 EUR,
- prijs voor een pintje (= P_{pintje}) = 2,50 EUR,
- prijs van een broodje gezond (= P_{broodje}) = 4 EUR.

Dit leverde ons de budgetlijn B_1 op (cf. figuur 1.1).

Verlaging inkomen

We onderzoeken nu de weerslag op de budgetlijn ingevolge een daling van het budget tot 200 EUR bij constante prijzen.

$$2,50 \cdot Q_{\text{pintje}} + 4 \cdot Q_{\text{broodje}} = 200$$

$$Q_{\text{pintje}} = 0 \Rightarrow Q_{\text{broodje}} = 50$$

$$Q_{\text{broodje}} = 0 \Rightarrow Q_{\text{pintje}} = 80$$

Je kan nu maximaal 50 broodjes gezond (punt X) of 80 pintjes (punt Y) kopen. Dit levert ons de nieuwe budgetlijn B_2 op.

Figuur 1.2
De budgetlijn: een verlaging van het inkomen

